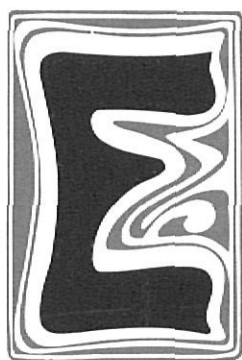

E I S J O C S F L O R A L S D E G I R O N A

Els primers anys dels Jocs Florals de Girona i els seus precedents immediats

ls Jocs Florals de Girona van constituir aviat una peça important dins l'engranatge cultural català. Les polèmiques, crítiques i adhesions que van suscitar reflecteixen a escala petita alguns dels debats ideològics i algunes de les tendències literàries que regien la societat catalana de començament del segle XX.

Després de comentar breument els dos certàmens predecessors, aquest article se centra en la gestació, la trajectòria i la primera crisi important dels Jocs Florals de Girona, els quals sens dubte es van convertir aviat en un dels actes més esperats de les Fires de Sant Narcís (1).

Precedents: el Certamen Literario i els Jocs Florals de L'Enderroch

En la Girona de fi de segle el Certamen Literario, instaurat el 1872 per l'Asociación Literaria de Gerona, s'havia convertit en un dels plats forts de les fires de Sant Narcís. Després d'uns anys d'esplendor, però, va començar a decaure, fins que el 1903 va desaparèixer enmig de la indiferència més absoluta dels gironins. Les causes del seu desprestigi foren diverses: d'entrada –tenint en compte l'embranchada que experimentava el catalanisme en aquells moments–, el bilingüisme del Certamen era mal vist pels grups intel·lectuals gironins vinculats als Jocs Florals o a qualsevol altra manifestació patriòtica catalana; d'altra banda, el caràcter rutinari,

Carme Puig

cerimoniós i anacrònic d'aquella festa literària –que s'havia estancat en unes fórmules caduques i poc atractives i que havia estat monopolitzada pels sectors més burocràtics, caciquistes i centralistes de la societat gironina del moment–, es va convertir en un factor més de la degeneració del certamen. Tot això, alhora, va tenir repercussions econòmiques negatives, car molts socis es van donar de baixa i, amb la disminució dels ingressos,

l'Asociación Literaria va començar a endeutar-se. El 1902, per afrontar aquesta crisi, la junta directiva va convocar dues reunions, però, davant de l'absentisme dels socis, el dia 1 d'abril va dissoldre l'associació. Pocs dies després, tanmateix, la Literaria va ser ressuscitada per la mateixa junta que l'havia desintegrat, notícia que no va ser ben rebuda per tothom, de manera que immediatament moltes publicacions gironines van profetitzar la inviabilitat d'aquesta «nova» corporació: «Ara diu que li donaran oli de fetxe de bacallà perquè's refassi, pugui pagar els deutes, i de passada probi de fer el Certam de 1902. Com que temen que serà l'últim, ja hi han posat a n'el Jurat un metje, un capellà i un notari; i l'Il·lustrísimo ja ha comensat a estudiar la oración fúnebre que li etjegarà

desde la permanencia. ¡Ja vehuen si son previsors!» (2). En efecte, el Certamen Literario de 1902 va ser un autèntic fracàs i, després d'això i de l'allau de crítiques que van caure damunt la Literaria, el març de 1903 la junta directiva va dimitir en pes. Finalment, el juny d'aquell mateix any es va comunicar a l'Ajuntament de Girona la dissolució definitiva de la institució.

El 1902, mentre el Certamen Literario moria lentament, el quinzenerari

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

Torres, Maria Antònia Salvà, Miquel A. Ferrà i Ramon Vinyes.

1908. Es publica *Studi*. Miquel Costa i Llobera i Miquel de Palol són respectivament president i vocal del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Gabriel Alomar (Flor Natural), Josep Carner, Ramon Vinyes, M. Folch i Torres Miquel Forteza.
1909. Es deixa de publicar *Lo Geronès*. Obtenen premis o accèssits als Jocs Florals de Girona, entre d'altres, Josep Tharrats (Flor Natural), Joaquim Folch i Torres, Miquel de Palol i Rafael Masó.
1910. Apareix la revista *Lectura*. Per primera vegada el president del jurat qualificador dels Jocs Florals de Girona és una dona: Trinitat Aldrich de Pagès. Obtenen premis, entre d'altres, Josep M. López-Picó, Miquel de Palol i Llorenç Riber.
1911. Es deixa de publicar *Lectura*. Eugeni d'Ors i Josep M. López-Picó són, respectivament, president i vocal del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Carles Riba (Flor Natural), Rafael Masó, Josep Carner, Miquel Ferrà, Miquel Forteza, Llorenç Riber, Jaume Bofill i Mates i Miquel de Palol.

Josep Carner va guanyar la Flor Natural dels Jocs Florals de *L'Enderroch*, l'any 1902. La fotografia és del dia en què va obtenir el mateix guardó dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1933.

modernista *L'Enderroch*, que s'autoproclamava demòcrata, catalanista i fidel defensor de la consigna «Fent art farem pàtria», va decidir aprofitar l'avinentesa de l'organització d'unes fires de maig per crear uns Jocs Florals alternatius a l'agònic Certamen tardorenc. Aquesta iniciativa responia clarament a la voluntat patriòtica de potenciar i consolidar la cultura i la llengua catalanes a través d'una plataforma d'expressió que tingués com a únic vehicle lingüístic el català i com a principal finalitat la difusió i l'exaltació de l'amor a la pàtria i a la nostra llengua (3). De fet, els Jocs Florals de *L'Enderroch*, com la

majoria de concursos literaris en català que es feien en aquells moments arreu de Catalunya, es van convertir, més que en una palestra literària, en un mitjà de projecció social per als escriptors i assistents —la novetat de la Reina de la Festa, per exemple, va ser un dels punts que va crear més expectativa— i en un espai idoni per fer propaganda catalanista. Així doncs, encara que bona part de les composicions premiades van ser, des del punt de vista literari, molt fluïxes, es va valorar per damunt de tot la voluntat dels autors d'escriure en català i de mantenir-se fidels als lemes «Pàtria, Fe i Amor». En efecte, i deixant de banda Josep Carner, que es va endur la Flor Natural i el premi de la Lliga Regionalista, els altres escriptors guardonats foren un grup d'aficionats, joc-floralistes consagrats, amb més bona voluntat que aptituds literàries (4). Finalment, el mes de juny *L'Enderroch* va publicar un número extraordinari dedicat als seus Jocs Florals. Aquest, però, fou l'últim exemplar de la revista i, amb la seva desaparició va finalitzar també una de les etapes prèvies a la constitució dels Jocs Florals de Girona.

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

Els primers anys dels Jocs Florals de Girona (1903-1907)

El març de 1902 va córrer el rumor que un grup d'intel·lectuals gironins, darrere dels quals hi havia probablement els redactors de *Vida*, volien crear un consistori que cada any organitzés uns Jocs Florals per les fires de Sant Narcís. Després d'uns mesos de silenci sobre el tema, *Vida* va fer una crida a tots els joves intel·lectuals perquè, esperonats per l'èxit dels Jocs Florals de *L'Enderroch* i per la necessitat de substituir el cos difunt de la Literaria, s'anessin a despertar Girona de la seva somnolència cultural i instaressin els Jocs Florals de la ciutat (5). En una reunió del 12 de desembre se'n va escollir la junta organitzadora, de la qual Prudenci Bertrana fou nomenat secretari. Malgrat tot, fins al juny de 1903 no es va fer una nova reunió per aprovar els estatuts i per triar una comissió que els presentés al Govern Civil. Els treballs d'organització ja no es van estancar més i es creà la junta directiva, novament amb Bertrana com a secretari. La junta s'encarregà de buscar donants de premis, de gestionar amb l'Ajuntament el dia de la festa —el 3 de novembre, diada de Sant Narcís— i d'escollir el jurat de 1903, format per Francesc Matheu (president) i Bertrana (secretari), entre d'altres. De l'acte de repartiment de premis, volem destacar especialment la memòria llegida per Bertrana, car reflecteix molt bé la problemàtica de fons d'aquesta festa i la manera com l'assumien i canalitzaven els prohoms vinculats a la institució jocfloral: en el seu parlament, l'escriptor reconeixia la manca de qualitat de les composicions presentades i l'amateurisme de la majoria dels participants, però malgrat tot animava tothom a participar als certamens, ja que allò que importava era l'afirmació patriòtica del fet d'escriure en català. No obstant això, l'excel·lència literària també fou present en l'acte de repartiment de premis, car van ser guardonats J. Bofill i Matas per *Epílech* (Flor Natural) i *Variats parlaments*, i Josep Carner per *L'Ignorada*. La festa realment va aconseguir una certa transcendència a Girona i totes les ressenyes van ser elogioses. En definitiva, els primers passos ja havien estat fets i la gran roda

Francesc Matheu,
president dels Jocs Florals
de *L'Enderroch*, l'any 1902.

dels Jocs Florals havia estat posada en funcionament.

Els Jocs Florals de 1904 (6), però, van arribar envoltats d'una onada de polèmiques: d'una banda, l'Ajuntament, trencant la dinàmica iniciada amb el Certamen Literario, no va concedir cap premi (7), però en canvi l'alcalde va assistir als Jocs Florals de Saragossa, fet que va indignar el consistori gironí. Sens dubte l'arrel del problema era política i ideològica: els Jocs Florals de Girona eren una plataforma d'actuació dels sectors catalanistes gironins, amb els quals

l'alcalde no combregava en absolut, mentre que els de Saragossa, «despullats de la fibra patriòtica que tenen els catalans, (...) son un torneig purament literari sense ànima que'ls impulsi (...)» (8). D'altra banda, aquell any *La Lucha* —diari anticatalanista— va iniciar una sèrie d'atacs a la institució jocfloral: va denunciar primer l'existència d'intrigues, favoritismes i irregularitats en el clos del Consistori (26-X-1904), però va reservar per a la ressenya de l'acte —el qual, a partir de 1904, es va fer sempre el dia 1 de novembre— tota la seva mordacitat i capacitat de ridiculitzar, a través d'un català i d'uns tòpics estrafets, la institució i els rituals jocfloralescos: «Oíu: veils trovaires de barbas blancas é llargues; joveincels trovadors barbamechs; damas altives é ninetes de la vore del riu. La feste galana d'art e d'amor n'es arribada. (...) nes fan sabedors de la bona nova. Ferém art é patria é bones costums. (...)» (9).

Quan arribà el 1905, es va renovar la Junta Directiva i el jurat, del qual Joan Maragall fou escollit president. De nou *La Lucha* va publicar diversos articles en què primer insinuava i després acusava clarament el jurat de corrupció —i hi involucrava noms com Francisco Viver, Bertrana, Rafael Masó i, fins i tot, Carner—, però curiosament ni *Lo Geronés* ni el *Diario de Gerona* van sortir a la defensa del Consistori. Arribat el dia de la festa, Maragall va inaugurar-la amb un discurs presidencial força excepcional —si es té en compte la modalitat de discursos d'aquesta mena—, ja que va parlar exclusivament de

Jaume Bofill i Matas,
Guerau de Liost, guanyador
de la Flor Natural dels primers
Jocs Florals de Girona, l'any 1903.

Els Jocs Florals de Girona

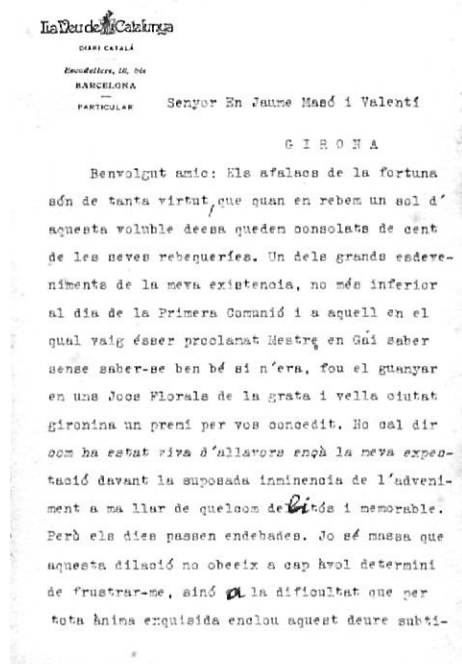
1912. Ignasi Iglesias, Josep Pous i Pagès i Alexandre Plana són, respectivament, president i vocals del jurat dels Jocs Florals de Girona. Miquel de Palol i J. Folch i Torres són dos dels diversos autors premiats.

1913. Miquel dels Sants Oliver és president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Jaume Bofill i Mates, Xavier Montsalvatge i Rafael Masó en són vocals. Obtenen premis, entre d'altres, Josep M. López-Picó (Flor Natural), Joaquim Ruyra, Josep Carner, Prudenci Bertrana, Miquel Ferrà, Carles Riba, Miquel de Palol, Maria Antònia Salvà i Manuel Brunet.

1914. Comença la publicació de *Cultura*. Prudenci Bertrana, Josep M. López-Picó, Josep Carner i Joaquim Folguera són alguns dels autors premiats als Jocs Florals de Girona.

1915. Desapareix *Cultura*. Possiblement els Jocs Florals de Girona no s'arriben a celebrar, tot i que ja s'havia escollit la junta directiva i el jurat qualificador.

1916. Es comença a publicar *El Gironès*. Els Jocs Florals de Girona mantenen la junta directiva i el jurat qualificador de l'any anterior; Jaume Bofill i Mates i Josep Lleonart són respecti-

En els Jocs de 1920, Josep Carner va guanyar un «objecte d'art» ofert per Santiago Masó. Com que el premi no s'acabava de materialitzar, el poeta va escriure aquesta carta al seu mecenes.

l'fasió: triar. Per això és que, desitjós de lli-
berar al mateix temps dos captius, (el meu amic,
que n'és d'una cura, i jo, que'n soc d'una fri-
sança) us poso aquestes rutilles per proposar-vos
que escurseu l'angoixa, simplifiqueu el deure
i desempallegueu les vostres mans de la tasca
i el meu cor del desig, obrint-me, planerament,
un crèdit (mitjançant, per exemple, En Xavier
Aragó) a casa En Segura (Paians Català i Gale-
ries Lletanès) o a casa En Renaix. Aquesta ele-
gant solució que us proposo, espero que'm per-
metrà aviat gaudir en el meu estatge de la vi-
siblença benaventurada d'un «keepsake» vostre, que
serà de bon auguri per la meua felicitat, i qui
sab si unialet d'alta ment, de poderosa eloqüen-
cia, de capacitat de protagonista polític, per
algún dels meus descendents que s'avesi a mi-
rar-lo des l'edat més tendra.

Amb la meua coral abraçada pren comiat de
vos, pregant-vos mil salutacions en nom meu als
vostres

Jaume Masó

poesia, va reflexionar al voltant de la inspiració poètica i de l'espontaneïtat, i va deixar de banda la típica propaganda catalanista inherent als parlaments jocfloralescos. Aquell any, d'altra banda, van ser premiats alguns dels millors autors de l'època: Masó (Flor Natural), Carner, Alomar, Bertrana i Miquel de Palol. Mossèn Viver, en la memòria del secretari, va destacar la diversitat de tendències i d'estils literaris de les composicions presentades a concurs —romanticisme, estil popularitzant, ruralisme, modernisme, classicisme...— i va considerar que la poesia premiada de Carner, *Raïms immortals* —que el 1906 es publicaria en *Els fruits saborosos*—, era bonica, «però potser massa estudiada». Anotem aquest comentari perquè ens indica quines eren encara, el 1905, les pautes que regien els certàmens jocfloralescos: l'artifici era considerat un defecte —faltava poc perquè s'invertís l'escala de valors i, entre d'altres coses, l'artifici passés a ser una qualitat defensada especialment pels poetes noucentistes —i es valorava sobretot la poesia espontània, senzilla i tòpica que reflectia una ideologia o una moral determinades i que servia per construir mites concrets del passat català.

L'any següent, el 1906, el president del jurat fou Raimon Casellas, el qual, en el seu discurs presidencial —un autèntic míting catalanista—, va reivindicar la necessitat de canalitzar el sentiment patriòtic cap a l'acció política decidida. D'altra banda, Casellas va deixar clar que *qualsevol* manifestació cultural, com els Jocs Florals, era bàsicament un acte patriòtic de construcció del futur de la nació catalana, per la qual cosa va acabar el discurs homenatjant la tasca del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana —una manifestació més de «l'unitat de la nostra llengua y l'unitat de la nostra ànima»— i recordant que el deure de tots els catalans era contribuir a la feina d'edificació de la pàtria. Quant

 E I S J O C S F L O R A L S d e G I R O N A

a l'aspecte literari, els Jocs Florals de 1906, fidels a les palpitations del temps en tant que formaven part activa de tot l'engranatge cultural català, també van experimentar la febre del sonet i la progressiva voluntat de perfecció formal i lingüística: «Com haureu pogut observar en els presents Jocs Florals, els sonets tenen casi un lloc preferent, i això mateix que pot notar-se en les tendències generals de nostres literats es una prova més de la plenitud de nostra literatura. El sonet es la forma poètica més perfecta; sa importància en les lletres catalanes modernes, ens indica ben a les clares qu'avui el poeta, á més de ser un profund psicòleg de la bellesa, deu ésser un veritable orfebren de la paraula» (10).

També els Jocs Florals de 1907 van ser molt representatius d'allò que estava succeint en el territori cultural català. D'entrada, el jurat estava format en bona part per algunes de les plomes més prestigioses del nostre país, com ara Ruyra (president), Carner, Bertrana (vocals) i Masó (secretari). La presència de Carner i de Masó és prou indicativa de l'extensió, l'any 1907, del lideratge cultural del grup noucentista més enllà de Barcelona. Fins i tot les sol·licituds de premis, signades per Masó, reflectien el discurs noucentista, car, en demanar que els premis fossin en metàl·lic i per a composicions de tema lliure, Masó argumentava que «un *esprit ample i racional* va paulatinament intruduint aquestes reformes als *novells Jocs Florals del noucent*» (els subratllats són nostres). D'altra banda, Masó va vertebrar la memòria del secretari al voltant d'una referència a Eugeni d'Ors i, en fer públic el veredict del jurat, no

L'any 1905, Rafael Masó va guanyar la Flor Natural i va escollir com a reina de la festa, la seva germana Angelina, aquí retratada per Amis Unal. El mateix dia dels Jocs, Bertrana va obsequiar el poeta amb aquest retrat a llapis

només va lamentar la baixíssima qualitat de les poesies rebudes, sinó que va fer evident que l'escala de valors noucentista havia estat la predominant en el judici de les composicions. Així, doncs, es va tenir en compte la serenitat, l'equilibri, la perfecció formal, el classicisme, etc., i també es van premiar autors vinculats al grup noucentista o que, si més no, n'eren uns referents: J. M. López-Picó, J. Bofill i Matas, J. M. Tous i Maroto, Maria Antònia Salvà i Miquel Ferrà. Com a anècdota volem esmentar que la Reina de la Festa fou Aurora Bertrana, una nena que anys a venir va formar part activa de la vida literària catalana. Alhora cal destacar que, si bé la majoria dels membres del jurat, en tant que escriptors professionals, concebien els

Jocs Florals com una palestra literària i, per tant, exigien qualitat als textos, una bona part dels prohoms vinculats a la institució focfloralesca en tenien una visió ben diferent, com ho demostren les paraules de Josep Pou, president del consistori: «Patriòtica [festa] he dit, y ben intencionadament, puig els nostres *Jochs Florals*, millor dit, els Jochs Florals de la renaxent Catalunya, mes que

festes literaries nos, y han sigut sempre, festes eminentment patriòtiques, ideades y establertes nó pera entretenirse llegint versos ó passar lo temps sentint encarcerades disquisicions sobre qüestions lliteraries, sinó pera honrar, enlayrar y fer estimar la llengua que Deu nos ha donada [...]. [...] se fá poesia, se fá lliteratura, es ben cert, però no precisament per amor á la lliteratura y á la poesia, nó per amor al art, sinó per amor á la Pàtria». Finalment, pel que fa a la recepció de la festa, volem apuntar dues dades: d'una banda, *La Lucha* va tornar a acusar el consistori de corrupció —«els Jocs Florals

Simona Pons de Gay és l'única dona guanyadora d'una Flor Natural als Jocs de Girona, l'any 1931.

 E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

vament president i vocal del jurat. Obtenen premis, entre d'altres, Miquel de Palol (Flor Natural), Prudenci Bertrana, Josep M. de Sagarra, Josep Camer, Joaquim Ruyra, Miquel Ferrà, Josep M. López-Picó, Carles Riba, Llorenç Ribes, Miquel Forteza, J. Folch i Torres, Bartomeu Guasp i Marià Manent.

1917. Llorenç Ribes, Josep M. López-Picó i Miquel de Palol són vocals del jurat dels Jocs Florals de Girona. Guanyen premis, entre d'altres, Prudenci Bertrana, Joaquim Folguera, Josep M. de Sagarra, Josep Camer, Carles Riba, Miquel Ferrà, Joaquim Ruyra, Clementina Arderiu, Joan Capdevila, Ferran Soldevila, Miquel Tous i Maroto, J. Folch i Torres.

1918. Magí Morera i Gálícia, Xavier Montsalvatge i Josep M. de Sagarra són respectivament president i vocals del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Carles Soldevila, Miquel de Palol, Carles Riba, Joaquim Folguera, Josep Camer, Josep M. López-Picó, Marià Manent i Baltasar Samper.

1919. Carles Rahola i Joaquim Ruyra són vocals del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obte-

familiar» (11); de l'altra, *Lo Geronés* va publicar una ressenya especialment crítica en relació als aspectes que demostraven la petjada del grup noucentista. (12) El seu autor s'oposava al fet que la memòria del secretari s'hagués articulada a partir d'un elogi a Xènius i a què Masó s'hagués mostrat implacable amb els «autors carbassejats» —trencant d'aquesta manera la convenció de no jutjar tant la qualitat de l'obra com la voluntat patriòtica dels participants—, però a més volia deixar clares quines eren les preferències literàries del públic: «Crepuscles», de Franquet i Serra —deia—, va ser la poesia que més va agradar, «demostrant així lo escullit públich que prefereix l'escola verdagueriana que aquexa altre escola extravagant que podrà dirse modernista ó noucentista, però que de poética no'n te ni lo fons ni la forma». No deixa de sobtar que posés dins el mateix sac modernisme i noucentisme, tot i que això ens pot indicar que en aquells moments potser encara no havia fructificat del tot l'estratègia noucentista de presentar els dos moviments com a oposats i inconciliables i que, per tant, la frontera entre l'un i l'altre era més ambigua i indefinida del que, durant molt temps després, es va creure. Però retornant a la ressenya, l'autor predeia el descrèdit i la mort dels Jocs Florals de Girona si el consistori no actuava per a evitar les «deficiències é informalitats» que s'hi produïen, afirmació que, provinent d'una publicació compromesa amb el catalanisme i la institució jocfloralística, confirma que les denúncies de *La Lucha* tenien una base real. En efecte, pocs dies després el consistori convocà els socis a una junta general extraordinària per buscar una solució a la crisi que amenaçava destruir els Jocs Florals gironins. Ara bé, això ja queda fora de l'abast d'aquestes notes, tot i que val a dir que els Jocs Florals de Girona es van continuar celebrant fins que van desaparèixer amb la gran ensulsiada de 1936.

Carme Puig Molist és membre del Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània de la UAB.

Notes

- (1) Aquest article és el breu resum d'un treball elaborat gràcies a una beca de col·laboració amb la Universitat de Girona concedida pel Ministerio de Educación y Ciencia l'any 1997. Vull aprofitar l'ocasió per agrair a la doctora Margarida Casacuberta totes les seves indicacions i suggeriments.
- (2) «Espigolant. Crònica». *Vida* [Girona] 6 (13-IV-1902) pàg. 95.
- (3) Algunes publicacions com *Vida* i el *Diario de Gerona*, no obstant això, van qüestionar la legitimitat del terme 'Jocs Florals' aplicat al concurs literari de *L'Endemàch*, car consideraven que una revista no era l'organisme més adequat per assegurar-ne la pervivència —faria falta, deien, un consistori estable—, i afirmaven que el concurs de *L'Endemàch* era simplement un certamen, cosa que en aquells moments equivalia a dir que no podia tenir la mateixa significació patriòtica i simbòlica que uns Jocs Florals de debò. Això va desencadenar una petita polèmica entre les tres publicacions, però aviat va quedar esmoreïda.
- (4) Ens referim a personatges com Ubach i Vinyeta, Busquets i Punset, Franquet i Serra, Serrat i Banquells i Girbal Jaume, entre d'altres, que participaven assíduament en la majoria de Jocs Florals que es feien en el territori català.
- (5) Els redactors de *Vida*. «Els Jocs Florals a Girona». *Vida* [Girona] 20 (15-XI-1902) p. 322-323.
- (6) Per manca d'espai remetem el lector a la cronologia del final del dossier per veure quins personatges més rellevants van estar implicats, d'una manera o altra, en cada edició dels Jocs Florals.
- (7) L'alcalde, el senyor Ciurana, no va entendre la sol·licitud de premis escrita en català i, segons J. Font i Farga, secretari del jurat, va obligar el consistori a redactar-la en castellà, tot i que al final això tampoc va servir de res. Val a dir que el senyor Ciurana aviat fou destituït del seu càrrec.
- (8) «Les festes de Saragossa». *Lo Geronés* [Girona] 496 (29-X-1904) p. 2.
- (9) Mestre Mosca. «Jocs Florals. Festa galana d'art i amor». *La Lucha* [Girona] 8.380 (3-XI-1904) p. 1.
- (10) Piera, Vicenç. «Memòria del Secretari». Jocs Florals celebrats en la Ciutat de Girona en 1906. Any quart de llur fundació. Girona. Tipografia Masó. 1907, p. 18.
- (11) «Jocs Florals de Girona». *La Lucha* [Girona] 9.295 (2-XI-1907) p. 2.
- (12) «La Festa dels Jocs Florals». *Lo Geronés* [Girona] 654 (9-XI-1907) p. 3.